

ПРАВИЛЬНЕ ПОВОДЖЕННЯ З ЛІЧИЛЬНИКОМ ГАЗУ – ОСНОВА ВАШОЇ РЕПУТАЦІЇ СУМЛІННОГО СПОЖИВАЧА!

*Рекомендації споживачам щодо правил поведження з лічильниками газу
від громадської організації «Союз споживачів Харківської області»*

Висока ціна за спожитий газ спокушає деяких споживачів втручатися в роботу лічильника газу з метою зменшення його показів, але треба пам'ятати, що це загрожує великими втратами та штрафами. Такі випадки останнім часом частішають, що спонукає представників міськ- та облгазів ставити під сумнів репутацію навіть законослухняних споживачів. Якщо Ви маєте у своєму помешканні газовий лічильник, то ця інформація – для Вас.

У разі випадкового порушення конструкції лічильника газу або пломби виробника чи повірника, необхідно своєчасно звернутися до оператора газорозподільної системи (ПАТ «Харківгаз» або ПАТ «Харківміськгаз») та взяти на себе відповідальність за зроблене. **Якщо ж Ви не порушували пломбу та не втручалися в роботу лічильника газу, але Вас у цьому підозрюють, відстоюйте свої права як споживача.** При цьому діяти необхідно відповідно з нормами чинного **Кодексу газорозподільних систем** (далі – Кодекс), затвердженого постановою Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (НКРЕКП), від 30.09.2015 № 2494. З повним текстом Кодексу Ви можете ознайомитися на сайті <https://zakon.rada.gov.ua/go/z1379-15>. Цей Кодекс визначає взаємовідносини оператора газорозподільних систем (Оператора ГРМ) із суб'єктами ринку природного газу, а також визначає правові, технічні, організаційні та економічні засади функціонування газорозподільних систем.

ВИМОГИ ДО ЛІЧИЛЬНИКА ГАЗУ

Згідно з пунктом 1 глави 4 розділу IX Кодексу, визначення фактичного об'єму споживання (розподілу) природного газу по об'єкту побутового споживача здійснюється між Оператором ГРМ і побутовим споживачем на підставі даних лічильника природного газу. Для обчислення об'єму спожитого газу застосовуються лічильники, які виробляються різними підприємствами, різних типорозмірів та типів. Лічильники газу повинні бути занесені до **Державного реєстру засобів вимірювальної техніки (ЗВТ)**, допущених до застосування в Україні, якщо вони були вироблені до 2016 року, **пройти оцінку відповідності** (якщо вироблені, починаючи з 2016 року) або **періодичну повірку** в державних підприємствах, які належать до сфери управління Мінекономрозвитку України, уповноважених на проведення повірки ЗВТ (центрах стандартизації, метрології та сертифікації).

ПОРЯДОК ПОВІРКИ ЛІЧИЛЬНИКА ГАЗУ

Наказом Мінекономрозвитку України від 13.10.2016 № 1747 «Про затвердження міжповірочних інтервалів законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, за категоріями» для **лічильників, які використовуються для обліку об'єму газу в побутових споживачів, встановлений міжповірочний інтервал 8 років.**

Згідно з Законом України «Про метрологію та метрологічну діяльність» та главою 8 розділу X Кодексу: «Періодична повірка (у тому числі демонтаж, транспортування, монтаж, технічне обслуговування та пов'язаний з такою повіркою ремонт) лічильників газу, які встановлені для розрахунків за спожитий природний газ побутовими споживачами (населенням) для їх побутових потреб, здійснюється за рахунок оператора газорозподільної мережі незалежно від того, чи є він власником ЗВТ. Побутовий споживач, на території та/або в приміщенні якого встановлений лічильник газу, зобов'язаний забезпечити доступ представникам Оператора ГРМ після пред'явлення ними службових посвідчень для проведення робіт з демонтажу лічильника на повірку (або його повірки на місці встановлення). У разі пропускання терміну періодичної повірки лічильника газу з вини Оператора ГРМ об'єм спожитого природного газу по об'єкту побутового споживача за відповідний період визначається за фактичними даними лічильника газу, за яким пропущений термін повірки».

Для попередження неправомірних дій будьте пильними та не впускайте до своєї оселі представників будь-яких підприємств без службових посвідчень (рекомендуємо записати номер посвідчення та прізвище представника).

Зняття лічильника газу на періодичну повірку здійснюється у присутності споживача (власника або наймача об'єкта побутового споживача). За необхідності розпломбування лічильника газу представник Оператора ГРМ складає акт розпломбування, який підписується споживачем (власником або наймачем об'єкта побутового споживача). На період зняття лічильника газу для проведення періодичної повірки Оператор ГРМ встановлює лічильники газу з обмінного фонду. При цьому:

1) якщо знятий лічильник газу належав Оператору ГРМ, встановлений на його місце лічильник газу з обмінного фонду Оператора ГРМ стає розрахунковим, що оформлюється відповідним актом, та надалі розрахунки зі споживачем здійснюються згідно з його показами;

2) якщо лічильник газу, що перебуває у власності побутового споживача, пройшов періодичну повірку, що підтверджується відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності, уповноваженим на проведення повірки ЗВТ (центром стандартизації, метрології та сертифікації), Оператор ГРМ зобов'язаний встановити його замість тимчасово встановленого лічильника газу з обмінного фонду протягом двох місяців з дати його зняття;

3) якщо лічильник газу, що перебуває у власності побутового споживача, визнаний відповідним органом у сфері метрології та метрологічної діяльності (центром стандартизації, метрології та сертифікації) непридатним до подальшої експлуатації, рішення про доцільність його ремонту приймає Оператор ГРМ, урахувавши технічні та економічні чинники. У разі прийняття Оператором ГРМ рішення про доцільність ремонту Оператор ГРМ зобов'язаний встановити відремонтований лічильник газу побутового споживача замість тимчасово встановленого лічильника газу з обмінного фонду протягом двох місяців з дати його зняття. У разі прийняття Оператором ГРМ рішення про недоцільність проведення ремонту лічильника газу Оператор ГРМ, за умов наявності відповідних витрат у структурі тарифу на послуги розподілу природного газу та/або плані розвитку газорозподільної системи на наступні 10 років, зобов'язаний протягом п'ятнадцяти робочих днів після результатів проведення періодичної повірки (але не пізніше двомісячного строку після зняття лічильника газу на періодичну повірку) безкоштовно встановити власний розрахунковий лічильник газу (типорозміром не більше лічильника газу побутового споживача) для подальших комерційних розрахунків і в цей самий строк повернути побутовому споживачу його лічильник газу та письмово повідомити споживача про результати проведення

періодичної повірки і прийняте рішення щодо недоцільності ремонту лічильника газу. У такому разі побутовий споживач не може відмовитись від встановлення лічильника газу Оператора ГРМ.

Після встановлення лічильника газу, що пройшов повірку в органі у сфері метрології та метрологічної діяльності, уповноваженому на проведення повірки ЗВТ (центрі стандартизації, метрології та сертифікації), Оператор ГРМ здійснює **пломбування** повіреного лічильника газу, про що **складає акт про пломбування**, який має підписати споживач (власник або наймач об'єкта побутового споживача).

Для уникнення спірних питань будьте уважними при підписанні актів та перевіряйте інформацію, що внесена до цих актів.

ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРТИЗИ ЛІЧИЛЬНИКА ГАЗУ АБО НЕСАНКЦІОНОВАНОГО ВТРУЧАННЯ В ЙОГО РОБОТУ

Якщо під час перевірки (обстеження) лічильника газу за домовленістю сторін або ініціативою Оператора ГРМ чи споживача буде ініційована експертиза щодо перевірки пошкодження пломб або ЗВТ чи несанкціонованого втручання в роботу ЗВТ, вони мають діяти з урахуванням положень глави 10 розділу X Кодексу «Порядок проведення експертизи ЗВТ та пломб».

Після зняття ЗВТ та/або пломби, якою пломбуються місця кріплення ЗВТ на трубопроводі, пломбувального матеріалу, на якому встановлено пломбу, чи гвинта, на якому закріплено пломбувальний матеріал (далі - пломба), у **присутності сторін** пломба та/або ЗВТ пакується в пакет з поліетилену чи з іншого цупкого матеріалу (або в транспортну тару, що передбачена заводом-виробником та зазначена в паспорті на ЗВТ), який опломбовується пломбою Оператора ГРМ з унікальним номером та, **за бажанням, пломбою споживача** або паперовою стрічкою з підписом споживача (суміжного суб'єкта ринку природного газу). При цьому представник Оператора ГРМ складає **протокол** щодо направлення ЗВТ та/або пломби на експертизу (по одному екземпляру для кожної сторони), в якому чітко зазначає:

- 1) поштову адресу місця проведення експертизи;
- 2) дату та орієнтовний час проведення експертизи. У випадку проведення експертизи ЗВТ та/або пломби суб'єктами судово-експертної діяльності (наприклад, Харківським НДІ судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса або Харківським НДЕКІЦ МВС України), Оператор ГРМ зазначає кінцевий строк, до якого має бути передано ЗВТ та/або пломбу до такого суб'єкта;
- 3) контактний телефон особи Оператора ГРМ (для уточнення інформації щодо проведення експертизи);
- 4) сторону, відповідальну за доставку ЗВТ та/або пломби на експертизу;
- 5) дату останньої повірки ЗВТ.

Під час складання протоколу щодо направлення ЗВТ та/або пломби на експертизу сторона, яка ініціювала експертизу, визначає, ким буде здійснюватися така експертиза (комісією з проведення експертизи ЗВТ та пломб, яка затверджується наказом Оператора ГРМ, або суб'єктом судово-експертної діяльності, діяльність якого регулюється Законом України «Про судову експертизу»).

Ви можете наполягати, щоб експертиза щодо перевірки пошкодження плombs або ЗВТ чи несанкціонованого втручання в роботу ЗВТ проводилася суб'єктом судово-експертної діяльності, а не комісією з проведення експертизи ЗВТ та плombs, яка затверджується наказом Оператора ГРМ. Щоб уникнути подальших спірних питань, рекомендуємо перед зняттям лічильника для проведення повірки або експертизи сфотографувати сам лічильник, місця кріплень відлікового пристрою лічильника та, особливо, відбитки тавр та плombs.

Експертиза ЗВТ та/або плombs має бути проведена протягом десяти робочих днів з дня складання протоколу (крім випадку проведення експертизи ЗВТ та/або плombs суб'єктами судово-експертної діяльності, діяльність яких регулюється Законом України «Про судову експертизу»). За вимогою однієї зі сторін до проведення експертизи в конкретному випадку можуть бути **додатково залучені** представники виробника ЗВТ чи виробника плombs. Уповноважені особи при собі повинні мати документ, який посвідчує їх особу, та оригінал листа від виробника за підписом керівника, завірений печаткою (за наявності), в якому чітко зазначені уповноважені від виробника особи для участі в експертизі та їх кваліфікація.

Якщо Ви впевнені, що не втручалися в конструкцію лічильника газу та не пошкоджували плombs на лічильнику, вимагайте залучення представників виробника ЗВТ та не допускайте зняття плombs виробника та повірника до проведення експертизи комісією з проведення експертизи ЗВТ та плombs, яка затверджується наказом Оператора ГРМ, або суб'єктом судово-експертної діяльності.

Згідно з пунктом 4 глави 10 розділу X Кодексу, **споживач зобов'язаний бути присутнім під час проведення експертизи лічильника або плombs. Обов'язково цим скористайтесь, це у Ваших інтересах!**

За неможливості бути присутнім під час проведення експертизи споживач може дати письмову згоду у довільній формі на проведення експертизи без його присутності або у присутності уповноваженої ним іншої особи.

У разі неприбуття на експертизу споживача та/або уповноваженої ним особи експертиза ЗВТ та/або плombs буде проводитися без його участі. Під час проведення експертизи комісія та споживач проводять зовнішній огляд пакувального пакета (тари), в який було запаковано ЗВТ та/або плombsу.

Після зовнішнього огляду пакувального пакета (тари) комісією перевіряються:

- 1) відповідність місць фактичного розташування плombs місцям, зазначеним у протоколі;
- 2) цілісність та місцезнаходження плombs, а також ознаки порушень, зазначених у протоколі;
- 3) цілісність заводського та повірочного тавра на ЗВТ;
- 4) цілісність лічильного механізму та корпусу ЗВТ;
- 5) цілісність конструктивних елементів вихідного патрубку ЗВТ;
- 6) наявність сторонніх предметів усередині ЗВТ;
- 7) відповідність маркування ЗВТ нормативно-технічній документації;
- 8) відповідність ЗВТ, програмного забезпечення та контрольної суми паспорту на ЗВТ та/або опису типу на цей тип ЗВТ;
- 9) наявність актів перевірок та/або відомостей про повірку та ремонт ЗВТ тощо.

Під час обстеження плombs та/або ЗВТ комісія перевіряє ознаки, зазначені в протоколі. Результати огляду заносяться до акту експертизи ЗВТ.

Якщо при обстеженні пакувального пакета (тари) виявляється факт пошкодження плombs, встановленої на пакувальному пакеті (тарі), або пакувальний пакет з плombsою/ЗВТ

не буде своєчасно доставлений відповідальною стороною на експертизу, а відповідальною стороною за його доставку на експертизу був визначений:

1. Оператор ГРМ - об'єм розподіленого природного газу на період відсутності ЗВТ розраховується за середньодобовими (для неповної доби - за середньогодинними) значеннями за попередні три аналогічні періоди споживання природного газу незалежно від висновків експертизи ЗВТ (у разі її проведення), а перерахунки та нарахування за таких обставин не проводяться;

2. Споживач (суб'єкт ринку природного газу) - факт пошкодження пломби або недоставка на експертизу пакувального пакета має розглядатися як підтвердження фактів (підозр), визначених у протоколі, з відповідними наслідками для споживача, передбаченими Кодексом.

За рішенням комісії, у том числі за вимогою споживача, може здійснюватися додаткова експертиза пломби чи ЗВТ у частині дослідження матеріалів, речовин, з яких виготовлений ЗВТ чи пломба, відповідними органами та установами, передбаченими законодавством.

Результати огляду фіксуються в акті експертизи. Акт експертизи підписується всіма членами комісії, а також споживачем (суміжним суб'єктом ринку природного газу) або його уповноваженою особою. Якщо споживач (суміжний суб'єкт ринку природного газу) або його уповноважена особа чи член комісії мають окрему думку з приводу експертизи, вона має бути відображена в акті експертизи.

Після проведення експертизи ЗВТ проводиться його **позачергова повірка** органом у сфері метрології та метрологічної діяльності, уповноваженим на проведення повірки ЗВТ (центром стандартизації, метрології та сертифікації), відповідно до **Порядку проведення повірки законодавчо регульованих засобів вимірювальної техніки, що перебувають в експлуатації, та оформлення її результатів**, затвердженого наказом Мінекономрозвитку України від 08.02.2016 № 193. При цьому зазначимо, що представники органів у сфері метрології та метрологічної діяльності (центрів стандартизації, метрології та сертифікації) **не мають повноважень робити висновки про втручання/невтручання в роботу ЗВТ та виявляти наявність будь-яких ознак втручання/невтручання в роботу ЗВТ без висновків суб'єктів судово-експертної діяльності, діяльність яких регулюється Законом України «Про судову експертизу».**

Якщо комісія зробила висновок про втручання в роботу лічильника та про порушення пломб, а Ви з цим не згодні, то Ви маєте право відправити лічильник виробнику, який додатково зробить повірку, або провести незалежну технічну експертизу в організації, що проводить судово-експертну діяльність. У Харківській області такими є Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса (м. Харків, вул. Золочівська, 8а) та Харківський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр МВС України (м. Харків, вул. Ковтуна, 34).

Зі спірних питань, пов'язаних зі станом лічильників газу, рекомендуємо звертатися до Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (відділ НКРЕКП у Харківській області: м. Харків, вул. Кооперативна, 12/14, к. 229), та до Управління захисту споживачів ГУ Держспродрозживслужби в Харківській області (м. Харків, вул. Сумська, 45, тел. 700-39-62). Також консультації з цих питань можна отримати в громадській організації «Союз споживачів Харківської області» (тел. 050-400-87-11).

Будьте пильними та уважними, не дайте себе ошукати та не намагайтеся ошукати газопостачальну організацію!